اجتهادی بودن برخی از قرائات و وقف‌ها

شاگرد: یعنی می‌خواهید بین فهم و اقراء، در وقف و ابتدا تفاوت بگذارید؟

استاد: جالب این است که یکی از علوم قرآنی‌ای که از قرن اول و بعد از آن، نوشته‌اند همین وقف و ابتدا است. برای آن کتاب نوشته‌اند. اصطلاحی که دارند این است: النص و الاداء. یعنی کتاب‌هایی هست که در آن می‌نویسند در اینجا وقف هست، اینجا جایز نیست. به این نص می‌گفتند. اداء چیزی بود که شاگرد به دهن استاد نگاه می‌کرد و هر جوری از استادش شنیده بود او هم همانطور می‌خواند. لذا در بحث وقف و ابتدا بین قراء، مثل این آیه شریفه «و الراسخون فی العلم» دو جور است. تفسیری که مرحوم سید رضی، صاحب نهج‌البلاغه دارند، «حقائق التاویل فی متشابه التنزیل» است. در این تفسیر هست وقتی به آیه «و الراسخون فی العلم» می‌رسند [1]، اقوال را می‌گویند و مختار خودشان این است که چرا این باشد یا آن باشد؟! بلکه هر دو آن‌ها مراد است. چون خدای متعال هر دو آن‌ها را اراده کرده است. بخشی از علوم هست که «لایعلم تاویله الا الله»، یک بخش هم «لایعلم تاویله الا الله و الراسخون فی العلم». جالب این است که سید به همین قرائات متعدده استشهاد می‌کنند برای وقف و ابتدا. یعنی می‌گویند همانطوری که در وقف و ابتدا می‌توانیم دو وقف و ابتدای جدا داشته باشیم و هر دو آن‌ها هم صحیح باشد، شبیه تعدد قرائاتی است که هر دو آن‌ها صحیح است. خود سید رضی با یک واسطه شاگرد ابن مجاهد است. این‌ها چیزهایی بود که با چندین سال پی جویی به آن رسیدیم. این دو برادر جلیل القدر شاگردان ابوعلی فارسی بودند. ابوعلی فارسی شاگرد ابن مجاهد بود. خیلی در این زمینه قوی بودند. این‌ها چیزهایی بود که ما نمی‌دانستیم.

شاگرد: وقف و ابتدا مانند قرائات نیست که همه آن‌ها سماعی باشد، بلکه اجتهادی هم هست؟

استاد: در قرائات هم اجتهاد هست. بلکه قرائت در کلاس اقراء، اجتهادی نیست. من جلوتر عرض کردم که قرآن دست مسلمانان است. حتی بخش مشارقه عالم اسلام در بغداد، این صبغه اجتهاد در قرائت در دیدشان پررنگ است. نمی‌توان این را انکار کرد. مغاربه هستند که برعکس هستند. اندلسیین، مدنیین، کسانی که طبق قرائت نافع جلو می‌رفتند –قرائة نافع سنة- این طرفشان پر رنگ بود؛ یعنی اصلاً واراد احتجاج نمی‌شوند. اگر هم بشوند ندار است.

---

[1] حقائق التاویل فی متشابه التنزیل، النص، ص: ۷

بازبینی #2
ایجاد شده 2 مه 2024 14:13:24 توسط ... .
به روزرسانی شده 6 ژوئن 2024 13:02:02 توسط ... .